

Učiteljski Tovariš

Stanovsko politiško glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franklškova ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankranth pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. čk. rač. 11.197. Telefon 3112.

Otvoritev in blagoslovitev Djačkog Doma UJU v Beogradu.

V nedeljo dne 19. januarja 1930. se je vršila ob 3. uri popoldne slovesna otvoritev in blagoslovitev Djačkoga doma v Beogradu.

Djački dom v Beogradu je dograjen. Postavljen je v Kralja Milutina ul. št. 56, na lepem stavbišču, ki ga je podarila Udrženju Jugoslovenskega Učiteljstva mestna občina Beograda. Stavba je last celotne organizacije UJU. Nahaja se v bližini Učiteljskega doma, ki je last beograjskega poverjenišva UJU.

Stavba je lična, enonadstropna, vendar pripravljena tako, da se da dvigniti še za nadaljnja nadstropja.

Namen tej stavbi je v tem, da je dobilo UJU svoje prostore in potrebne lokale za organizacijske svrhe ter za dijaške ekskurzije, ki prihajajo v Beograd, da dobe v domu ceno prenočišče. Poleg tega pa dobe v domu ceno prenočišče tudi učitelji, ki pridejo po svojih opravkih v prestolico.

Takoj ob vvhodu, te v vestibulu pozdravijo slike iz naših pokrajin, ki te spremljajo po vsem domu, tako da imaš v njem v slikah domačo vso našo lepo domovino. V oči ti padeta tudi dve marmornati plošči, na vsaki strani ena, na katerih so vklesana imena velikih dobrotvorov, ki so darovali po 10.000 Din za dom. Poleg beograjske občine, ministrstva prosvete in drugih korporacij so na teh ploščah vklesana tudi mnoga imena učiteljev, n. pr. Mihajla Stanojeviča, Milana Rabrenovića itd.

Pridejo v pritličje. Tu ima svoje prostore v prvi vrsti organizacija. Svojo sobo ima predsedništvo, ki je prirejena hkrati tudi za seje, posebej je uredništvo »Narodne Prosvete« in »Učitelja«, zase je tajništvo UJU, posebej uprava organizacijskih listov in blagajništva itd. Poleg tega ima v pritličju tudi stanovanje poslužiteljev ter dve sobi opremljenih za učiteljstvo, ki pride v Beograd.

V prvem nadstropju se nahajajo sobe za ekskurzije, opremljene s posteljami. Vsega je za sedaj pripravljenih šestdeset prenočišč, a se to še izpopolni. Tudi prvo nadstropje krasi slike iz naših pokrajin. Ljubljansko poverjeništvo je poklonilo domu slike Triglava, Ljubljane in Peričnika, obljubilo je pa, da okraši dom še z drugimi slikami krasot naše domovine.

V sredini doma je v prvem nadstropju velika dvorana, za večje seje in prireditve, ki je trodelna in se da izpremeniti v primeru potrebe v tri sobe, ki lahko služijo ob potrebi in večjemu obisku tudi za prenočišča.

V tej dvorani se je vršila v nedeljo 19. t. m. slovesna otvoritev in blagoslovitev doma. Na to otvoritev so poslali svoje zastopnike Nj. Vel. kralj, ministrstvo prosvete, občina Beograd itd. Navzoči so bili številni drugi zastopniki raznih korporacij in učiteljstva. Ves čas med odmori svečanosti je svirala godba slepih gojencev iz »Doma slepih« v Zemu, ki ga je osnoval inspektor ministrstva socialne politike in narodnega zdravja Vel. Ramadanić.

Po svečanih pravoslavni obredih blagoslovitve doma je nagovoril vse prisotne predsednik UJU, ki je posebej izrek zahvalo zastopniku Nj. Vel. kralja za dar, ki ga je poslal Nj. Vel. kralj domu. V svojem nagovoru je nadalje orisal pomen doma in zasluge darovalcev in učiteljstva, ki je omogočilo postavitve te stavbe.

Nato so nastopali zbori otrok in pevskega zbora učiteljstva v sledečih točkah: Pera Krstić: Majka srpskoga junaka. Pel je mešani zbor učiteljskega pevskega društva »Marinković«. Deklamacija nekega učenca. M. Milojević: Konjić, pel je zbor učenecv in učenk osnovne šole s Smederevskega čerma. Dugan: Rožica rumena i mamica su štrukle pekli. Pel mešani zbor učiteljstva.

Vilhar: Otok bleški. Pel otroški pevske zbor.

Učiteljski zbor je vodil g. Slatin. Dijaški zbor je pa dirigirala gđc. Nada Dorčevićeva.

„Ali je slovenska literatura res krivična učiteljstvu?“

V 10. številki »Jutra« je anonimen pisec pod tem naslovom reagiral na moj članek »Učitelj v slovenski literaturi«. Z obema člankoma se je javno sprožil vprašanje, ki nas zadeva ne le kot stan, ampak še bolj kot vzgojitelje. Zato naj kot odgovor na »Jutrov« članek dostavim še nekaj misli, uvodoma pa pripombo o tonu in metodah v polemiki.

Ne spuščam se rad v polemiko z osebo, ki se poslužuje nezdrave, destruktivne metode in žaljivega tona, kar lahko opazujemo v zadnjih letih neredko tudi pri drugih. »Zares dokument časa in ljudi!« Ako danes zadeneš z resnico v živo, ne sledi temu priznanje in korektura, ampak osebni napad po pravilu: če ne moreš ovreči nasprotnikovih trditev, lopni po osebi in jo osmeši; vzemi iz nasprotnikovih izjavij primerne odlomke in jih tolmači svojevoljno, kar je prav lahko, ako niso več v prvotni zvezi. Razboritega čitatelja, ki poslušaa oba zvona, tako zavijanje pač ne more premotiti, lahko pa zbega onega, ki je enostransko poučen.

Da so izpadi označene kakovosti tudi brez podpisa, je umevno. Res je, da gre pri vsaki dostojni polemiki le za stvar in bi velika večina dopisnikov ostala raje nepoznana, ali velja kot častna zadeva, da odkrito zagovarjamo svoje misli in se ne skrivamo za urednikoim hrbtom.

Toda sedaj k vsebini članka. Avtor vidi v »Tovarišem« uvodniku »razkrinkan napad na napredno knjižno družbo«. Čudna logika! Treba bo pač, da prične razlikovati posledico od vzroka, obrambo od napada. Ako nastopajo v pripovedni literaturi daljšega razdobja učitelji skoro izključno kot predstavitelji slabih značajev, bi moral biti pač slep, kdor bi v tem ne videl »animoznosti«, pa najsi so storili to avtorji hote ali nehote. Da bi se dosledno godilo v literaturi tudi drugim stanovom tako kakor nam, ne drži in bi to tudi ne bilo nikako opravičilo. Učiteljevemu vzgojnemu delu med ljudstvom je ugled neobhodno potreben predpogoj. Ne pričakujemo pa od gg. pisateljev, da bi ga nam oni pridobili, ali

Naj bo »Djački dom« viden simbol solidarnosti in vzajemnosti vsega jugoslovenskega učiteljstva v državi in naj se v njem ustvari mnogo dobrega in koristnega za učiteljstvo, šolstvo in narodno prosveto!

Naj bo simbol naše sloge!

tudi ne pustimo, da bi ga izpodkopavali. Iz vsega članka, ki le še bolj potrjuje moje trditve, diha ogorčenje nad tem, da se upa učitelj ugovarjati čudnemu vzgojnemu delu nekaterih pisateljev med našim ljudstvom.

Glede razlikovanja tipa od karakterja, glede »abecede literarne vede« pa učitelji najbrž ne bomo hodili po instrukcije k osebi, ki smatra knjige a la »Olga« za primerne, da grejo med ljudstvo. Sicer pa tudi ni naša naloga, da bi polemizirali o bistvu umetnosti in ocenjevali knjige s tega vidika. To radevolje prepuščamo literarnim kritikom in avtorju »Jutrovega« članka. Nam gre za druga vprašanja, ki bi jih pa moral upoštevati tudi vsak resničen pisatelj, nam gre za kulturno vzgojni pomen umetnosti, za vpliv na ljudstvo. Pripostr človek ne loči karakterja od tipa, ampak ga vedno posploši na ves stan. Zato je vseeno, če vzame pisatelj Olgo, Manico in Magdo kot karakter ali kot tip.

O sakrosanktnosti pa bi bilo odveč izgubljal besede, ker je bil g. pisec gotovo skoro edini, ki je razumel moj članek kot zahtevo po nedotakljivosti. Isto je tudi s pozivom na bojkot Vodnikove družbe. Ali je danes res tako, da ne škoduje družbi tisti, ki napake dela, ampak oni, ki na te napake opozarja in ji želi ne samo kvantitativnega, marveč tudi kvalitativnega napredka? Ne vem, kako bi imenoval tako pojmovanje: naivnost? neorientiranost? neodgovornost?

Pri naši obrambi končno tudi ne gre za »naprednost« ali katerikoli svetovni nazor. Svoj ugled in svoje delo smo dolžni braniti proti vsakomur.

V tem članku sem se mimogrede dotaknil tudi problema kulturno-vzgojnega dela med narodom s pomočjo poljudne literature. To vprašanje postaja prav pereče in se bo moralo razčistiti prav tako kakor nujni problem ne samo učiteljske, ampak splošne izobrazbe bodoče inteligence z vidika notranjega dozorevanja in srčne kulture.

Fr. Haberman.

Izpitni in rang trgovskih in obrtnih šol.

Gospod minister trgovine in industrije je izdal pod I. br. 32.815/n dne 8. novembra 1929. naslednje odločbo:

- Osebe, ki polagajo privatnim potom izpite v obrtnih in obrtno-trgovskih šolah, so obvezane plačati poleg državne takse za posamezno razrede honorar učiteljem-izpraševalcem za dobo izpita v višini honorarja od časa za vsak predmet.
- Rang dovršene stavbne obrtne šole v Beogradu odgovarja rangu štirih razredov srednje strokovne šole ali štirih razredov realke.
- Učenci Doma maletnikov, ki se tam izučijo v obrtu in dovršijo obrtno šolo, morejo napraviti pomočniško preizkušnjo v tem domu pred komisijo, ki se sestavlja po dogobrenju ministrstva trgovine in industrije.
- Rang Višje ženske obrtne šole, brez učiteljskega tečaja, odgovarja za ozir na svoj program rangu šestih razredov gimnazije.
- Nižje trgovske in obrtno-trgovske šole in nižje ženske obrtne šole je smatrati za nižje strokovne šole v rangu dveh razredov gimnazije.
- Nadaljevalne ženske obrtne šole odgovarjajo kvalifikaciji, predpisani za III. kategorijo po uredbi za razvrstitev uradnikov čl. 11., točka 2.
- Trgovski vajenci niso obvezani posečati občje obrtne ali obrtno-trgovske šole, če obstojajo v istem kraju šole trgovskih korporacij.
- Trgovski vajenci morejo obiskovati občje obrtne in obrtno-trgovske šole, ako v kraju, kjer se uče, ne obstojajo trgovske šole trgovske korporacije.
- Vajenci, ki so dovršili dva višja razreda osnovne šole ali meščanske šole, se pri vstopu v obrt ali trgovino vpíšejo v drugi razred običnih obrtnih ali obrtno-trgovskih šol.
- Vajensko izpraševalo ni nikak dokaz o kvalifikaciji v zmislu odredb posameznih zakonov o državnih uslužbencih.
- V primeru namestitve oseb z vajenskim izpraševalom, velja za njihovo namestitev in razvrstitev predhodna šolska izobrazba.
- Funkcijska doba izvoljenih članov krajevnih obrtnih šolskih odborov, predvidenih v čl. 6. in 7. zakona o obrtnih šolah, ima trajati tri leta.

12. Naknadni vpis vajencev v občje obrtne in obrtno-trgovske šole more odobriti šolska uprava samo v prvi polovici šolskega leta po mišljenju učiteljskega odbora.

13. Strokovna izobrazba elektroinstalaterrjev, nadzornikov električnih naprav in pri stalnih parnih strojih in kotlih, ki so predložili predpisani izpit v ministrstvu trgovine in industrije, je enaka izobrazbi, predvideni za III. kategorijo, toda samo za slučaj, da ostanejo te osebe v svoji stroki.

14. Obrtnim trgovskim in industrijskim vajencem, ki so dovršili štiri razrede srednje šole, odnosno popolno meščansko šolo, ni treba obiskovati občje obrtne ali obrtno-trgovske šole ter morejo brez iste postati pomočniki.

15. Obrtno-trgovski in industrijski vajenci, ki so stari 18 let ali več, morejo biti izjemoma pripuščeni k privatnemu polaganju izpita pri obični ali obrtno-trgovski šolah pod pogojem, da se izpiti vrše v šoli sami pred izpraševalno komisijo, v kateri mora biti poleg upravitelja in učitelja še najmanj en član krajevnega obrtno-šolskega odbora.

16. Občje obrtne in obrtno-trgovske šole se morejo ustanavljati v krajih, kjer ni 50 vajencev, le tedaj, če se občine sporazumno z obrtnimi in trgovskimi korporacijami obvežejo popolnoma vzdržati šolo.

17. Dovršena srednja tehnična šola za delovodje-poslovodje (stavbno-obrtna, delovodska šola za poslovodje) daje izobrazbo, predpisano za III. kategorijo, toda samo za slučaj, da ostanejo osebe s tako izobrazbo v svoji stroki.

18. Vsi obrtni in trgovski vajenci morajo v onih krajih, kjer ni občje obrtne ali obrtno-trgovske šole, posečati ponavljalno šolo, če obstoja taka šola v krajih, kjer se uče.

19. Pri vpisu v občje obrtne ali obrtno-trgovske šole je postopati glede onih vajencev, ki so posečali ponavljalno šolo, kakor sledi:

a) vajencu, ki je bil v obrtu ali trgovini in dovršil dva razreda take šole, se prizna dva razreda občje obrtne ali obrtno-trgovske šole.

20. Rang bivše Srbske višje trgovske šole v Aix-u na Francoskem, ki je obstojala za časa vojne, je enak rangu dovršene trgovske

„Naš rod“.

Statistika naročnikov za 1. in 2. številko.

A) Osnovne šole	Skupno štev.		1. številka		2. številka	
	šol	otrok	naroč. šol	naročnikov	naroč. šol	naročnikov
Brezice	29	4083	14	1008	12	1011
Črnomelj	31	3162	21	808	21	949
Kamnik	43	4796	27	1436	25	1364
Kočevo	51	4977	20	1072	20	1036
Kranj	56	6063	36	1683	34	1818
Krško	32	6798	25	1836	23	1882
Laško	22	4244	19	1500	18	1586
Litija	34	5070	21	1505	21	1605
Ljubljana - mesto	18	4638	15	1748	16	1928
Ljubljana-okolica vah. zah.	29	4331	21	1762	20	1782
Ljubljana-okolica zah.	29	4397	23	1868	25	1604
Logatec	22	3407	19	1808	16	1427
Novo mesto	44	6001	24	1282	22	1310
Radovljica	31	4316	26	1862	24	1750
Skupaj v bivši ljubj. obl.	482	68294	311	20619	297	21022
Celje	39	7012	28	2153	29	2203
Dol. Lendava	35	4973	10	386	12	376
Dravograd	27	3582	17	1712	21	1766
Gornji grad	15	1770	11	612	11	589
Konjice	18	2483	11	649	13	722
Ljutomer	20	4905	16	1200	14	1427
Maribor - deani breg	35	5475	28	2988	28	2137
Maribor - levi breg	37	7548	28	2147	30	2721
Murska Sobota	50	6386	20	729	21	981
Ptuj	39	8179	38	3158	38	3838
Slovenjgradec	24	3325	20	1263	20	1349
Šmarje-Jelše	37	5640	26	1349	26	1416
Skupaj v bivši marib. obl.	376	68679	253	17450	263	18025
B) Meščanske šole	38	6312	16	1371	22	1427
C) Sr. šole in učiteljica	21	—	3	158	4	83
Skupaj v dravski banovini	305	133585	163	39004	186	41557

akademije, ako so kandidati položili zaključni izpit.

21. Nižje strokovne obrtne šole dajejo kvalifikacijo za pomočnika, strokovne šole za delovodje pri srednjih tehničnih šolah, in meščanska šola v Beogradu pa izobrazbo za mojstrov-obrtnike brez polaganja drugih izpitov.

Splošne vesti.

ISČITE VZROKE!

Tov. Haberman je za svoj stvarno in v dostojni obliki pisani članek »Učitelj v slovenski literaturi« prejel odgovor, katerega ne more ne on, ne slovensko učiteljstvo kar tako vtakniti v žep. Zato je prav, da ne gremo preko po tov. Habermanu načetega vprašanja, ker je res »izraz mišljenja širšega kroga slovenskega učiteljstva« in ne samo osebno mnenje. pišečevu.

Res je, da igra učitelj v naši slovenski literaturi skrajno klaverno ulogo, in sicer tako klaverno, kakor nobeden drugi poklic. Kdor ne verjame, naj poišče vse učiteljske karakterje in tipe iz naše literature od najstarejših pa do najnovejših časov, pa se bode uveril, da je temu na žalost res tako. Na vsak način bi se izplačalo temu dejstvu najti pravi vzrok. To bi bila naravnost hvalčna naloga.

Človek in njegov značaj sta produkt razmer in prilik, v katerih se razvija. Da te razmere in prilike našemu stanu niso bile ugodne v preteklosti in tudi niso v sedanjosti, to vemo najboljše mi sami. A kljub temu, da je naš stan še mlad in da se je kljub vsem oviram vendarle povzpela za lastno močjo na socialni lestvici še dokaj visoko, vendar je imel in še ima v svoji sredi procentualno gotovo več idealnih značajev, kakor vsak drug stan. Izvzemi morda duhovniškega. Zato je tem bolj čudno, da naši literati v preteklosti in ne v sedanjosti niso našli niti enega simpatičnega karakterja med slovenskim učiteljstvom za svoja dela. Toda končno je to zadeva osebne okusa.

Zadeva našega stanu pa je, da javnost na to opozorimo. Ne pride nam na um, da bi zahtevali za svoj stan kakršnihkoli predpravice in posebnih ozirov, naša pravica pa je, da zahtevamo vsaj objektivnosti, kakor prav pravi tov. Haberman in pa konstruktivne, ne pa samo razdiralne kritike, kritike blatenja. Da pozem odkrito, moram priznati, da me je bilo kot učitelja naravnost sram, da sem pripadel istega stanu, kakor tipi in karakterji Gočvekarjeve »Olge«. Še danes ne razumem, da so o tem molčale naše učiteljice in da smo molčali tudi mi učitelji.

Zalostno pa je dovolj, da moramo na to opozarjati gotove kroge mi sami. Saj so Olge mogoče v našem stanu prav tako, kakor so mogoče v drugih stanovih. Čel pa, da ima ravno »Olga« videz blatenja celoga stanu. Če temu ne bi bilo tako, bi poleg tipov v Olgi bil lahko še drugi, boljši karakter učiteljske. Na vse zadnje pa niso ravno učitelji in učiteljice za to tu, da so v naši literaturi nosilci karakterjev pijancev, intrigantov in vlačug.